

TÜRKİYE'DE OKUL SOSYAL HİZMETİNİN ÖNEMİ VE GEREKLİLİĞİ: KONYA ÖRNEĞİ* IMPORTANCE AND NECESSITY OF SCHOOL SOCIAL WORK IN TURKEY: EXMPLE OF KONYA

Rasim BABAHAÑOĞLU**

Doğa BAŞER***

Öz

Bu çalışma, Türkiye genelinde olmak üzere bütün okullarda sosyal hizmet birimi oluşturmanın önemini ve gerekliliğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Okul sosyal hizmetinin amacı, çocuk ve ailelere yönelik daha kapsamlı hizmetlerin ortaya koyulmasını içermektedir.

Araştırma literatürden yararlanılarak geliştirilen anket formu ile yarı yapılandırılmış olan görüşme formu ile katılımcılarla derinlemesine görüşme/mülakat gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın Evreni Selçuklu İlçesinde yer alan devlet okullarında çalışan öğretmenler, Örneklem ise Bosna Hersek mahallesinde bulunan üç tane okulda çalışan öğretmenleri olarak rastgele seçilmiştir. Konya Selçuklu ilçesi Bosna Hersek mahallesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı üç okulda çalışan (Aliya İzzet Begoviç İmam Hatip Ortaokulu, Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulu ve Bosna Hersek İmam Hatip Lisesi) 139 öğretmene çalışma uygulanmıştır.

Araştırma sonuçları konuyla ilgili literatür ışığında tartışılmış ve okul sosyal hizmetinin uygulamasında rolüne ve önemine dikkat çekilmiştir. Bu model uygulamanın sosyal hizmet uzmanları tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmış ve mesleğin görevleri tanımlanmıştır. Sonuçta sosyal hizmet uygulamalarının yetersiz olduğu ülkemizde okul sosyal hizmetinin okullar vasıtasıyla sunulmasını öngören bir okul sosyal hizmet uygulaması modeli geliştirilmesi için bütün katılımcılardan destek ve istek gelmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Okul Sosyal Hizmeti, Sosyal Hizmet, Aile.

Abstract

This study was conducted for the purpose of revealing the importance and necessity of forming social work in all schools throughout Turkey. School's social work contain the objective of revealing more comprehensive work aimed at children and families.

The study was conducted with this form, which was structured with a questionnaire form that was developed by using the literature, via semi-structured interview technic. While the target population of the study was randomly selected as teachers in the District of Selçuklu; the sample was selected as teachers at three schools in Bosna Hersek neighborhood. The study was applied to teachers at three schools (Aliya İzzet Begoviç İmam Hatip Secondary School, Necip Fazıl Kısakürek Secondary School and Bosna Hersek İmam Hatip High School) of the Ministry of National Education in Selçuklu, Konya, Bosna Hersek neighborhood.

The study results were discussed in the light of relevant literature and their role and importance in applying school' social work were remarked. The necessity for social work experts to apply this model was emphasized and the tasks of the profession were defined. As a consequence, all the participants gave support and demand for the development of a school social work application that would enable schools to provide school social work in our country, where social work applications are insufficient.

Keywords: Turkey, School Social Work, Social Work.

1. GİRİŞ

Sosyal hizmet mesleği, kişinin kendisini ilgilendiren kararlarının kendi yararına olacak şekilde bilinçlenmesi, yetişmiş olduğu ortam ve çevreye psiko-sosyal olarak bütün değişimlere uyum sağlayabilmesi ve topluma verimli olabilecek mesleki bilgi, beceri ve sosyal işlevselliği kazanabilmesi adına gerekli müdahaleleri yapabilmek becerisine sahip olunmasıdır (Kut, 1998: 16). Dolayısıyla bireyin yaşamış olduğu ortamda üslendiği rol ve görevlerden dolayı ister istemez olumsuzluklarla da karşılaşılabilir. Bu aynı zamanda bazen de sorunlar da teşkil etmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet mesleği insanların sosyal çevresinde yaşamış oldukları ya da karşılaşmış oldukları sorunların minimize etmesinin önemini ortaya koyması anlamına gelmektedir. Özellikle sağlık, eğitim, barınma ve ailevi gibi ilişkilerinde sorunlar ve ihtiyaçları olan bireylerin yaşam şartlarını kolaylaştırmak, destek olmak gibi çözüm yollarını aramak için oldukça önem arz etmektedir (Kut, 1998: 22-27). Sosyal hizmet mesleğinin odak noktası olan insanlara her türlü desteğin sağlamasıdır. Bu kapsamda aile ve çocuk refahı, tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet, yaşlılık refahı, eğitim ve aile hayatı, suçluluk ve ıslah hizmetleri, engellilik, sokak çocukları, alkol ve madde bağımlılığı, gençlik ve okul sosyal hizmeti olarak sınırlandırılabilir (Duman, 2000: 32). Bu kapsamda

* Bu çalışma 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumunda sözlü olarak sunulmuştur. Özet kitapçık sayfa no: 1101.

** Arş. Gör. Selçuk Üniversitesi, Sağ. Bil. Fak. Sosyal Hizmet Bölümü, Konya. rasimbabahanoglu49@hotmail.com

*** Arş. Gör. Selçuk Üniversitesi, Sağ. Bil. Fak. Sosyal Hizmet Bölümü, Konya.baserdog@gmail.com

sosyal hizmet mesleğinin çalışma stratejisi ise birey, grup ve toplum düzeyinde yapılan mesleki müdahaleler sosyal kişisel çalışma, sosyal grup çalışması ve toplum ile çalışma gibi yöntemler kullanılmaktadır (Duman, 2000: 32-33).

Dolayısıyla, sosyal hizmet çalışmacısı ya da uzmanı okullarda yaşanan her türlü sorunu çözebilmek adına okul rehberlik servisi ve okul aile birlikleri ile beraber okul, aile ve çevresel nedenleri de göz önüne bulundurarak öğrenci merkezli olarak olan ya da oluşan bütün sıkıntı ve olumsuzlukları ortadan kaldıracırlar. Çünkü çocuk iletişimi sağlıklı olan bir aile ve çevrede olması okul başarısının da artacağı konusu oldukça önem taşımaktadır (Kılıç ve Özkan, 2014: 399).

1. 1. Okul Sosyal Hizmetinin Tanımı ve Kapsamı

Sosyal hizmet disiplininin özel bir uygulama alanı olan okul sosyal hizmeti; öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemi, ergenlerin ruh sağlığı problemlerini gidermek, anksiyete bozuklukları, sınavların kaygısı, depresyon, okulu reddetme, aile ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların çözümü için ayrıca gereksinim duyulan hizmetlerden yararlanmaları ve böylece eğitim etkinliklerini başarı ile sürdürmelerini sağlamak amacıyla okulda psikolojik danışman ve rehber öğretmenler, okul psikologları, hemşireleri, hekimleri, sınıf öğretmenleri ve okul sosyal hizmet uzmanları ile öğrenci ve aileleri ile işbirliği yapılarak psiko-sosyal hizmetlerini sistemsel yaklaşım anlayışında müdahalelerin edilmesidir (Özbesler ve Duyan, 2009: 22). Hare (1988), bu mesleki çalışmalardaki ana hedef, öğrencilerin, kendilerine göre sağlıklı çözüm yollarını bulabilme ve karar verebilme becerilerini geliştirebilmek aynı zamanda okula devamı ve uyumu sağlamak ve kendilerine yardımcı olmayı olarak değerlendirmektedir (Özbesler ve Duyan, 2009: 23).

Bu bağlamda; okullarda psiko-sosyal ekip gibi çalışmaları yürüten grubun önemli bir parçası olan sosyal hizmet uzmanları, problemlerin ana kaynağında yalnızca çocuğun yer almadığı aynı zamanda çevresel etkenlerin de sorunları tetiklediğinin bilincindedir. Bundan dolayı okul sosyal hizmet uzmanları, sorunlara oldukça geniş bir çerçevede değerlendirir ve bu çerçevede sistem ve ekolojik yaklaşımlarını kullanarak çocukların problemlerini “çevresi içinde birey” bağlamında yaklaşır ve analiz etmektedir (Kılıç ve Özkan, 2014: 399).

1. 2. Okul Sosyal Hizmetinin Önemi

Sosyal hizmet mesleğinin, tarihsel rolünü bir araç olarak takip etmesi kır ve kentsel eğitimdeki dengeyi sağlayabilmek eğitimde gelişen ve değişimleri bütün olanakları ile dezavantajlı gruplara da ulaştırılmasında öncü olmak ve sosyal adaleti savunmak kamu politikası girişimleri hazırlamak gibi zorlu bir görevle karşı karşıyadır, bu görevi yerine getirmek de okul sosyal hizmet uzmanının oldukça önemini arz etmektedir (Teasley, 2004: 21).

Okul sosyal hizmeti, öğrencilerin okul uyumunda oldukça önemli bir role sahiptir ve okul, aile ve toplum gibi güç dengelerinin koordinasyonun sağlanmasında oldukça etkin görevler üstlenmektedir. Okul sosyal hizmet uzmanları öğrencilerin, sosyal yaşamlarından iletişim kuramama, okuldan kaçma, saldırgan davranışlarda bulunma ve olumsuz tavır ve davranış sergileme gibi fiziksel, duygusal ve ekonomik sorunlarla mücadele etmede öğretmen ve ailelere gereken desteği sağlamada yardımcı olan en önemli profesyonel meslek elemanlarıdır. (Aykara, 2010: 67).

Çocuklar okula başlamadan önce yetişmiş olduğu toplumun sosyo-kültürel özellikleri gibi bazı alt yapısal durumlarla başlarlar. Bu özellikler bazen de dezavantaja dönüşebilir, bu dezavantajın başında ise cinsiyet, ırk, göç, engellilik durumu ve sosyoekonomik gibi durumlardır. Bu durumların yaratmış olduğu hedefe ulaşamama gibi nedenlerden dolayı okul sosyal hizmet uzmanının doğrudan yardımcı ve desteği ile birlikte bu tarz yükleri hafifletme ya da ortadan kaldırmak için oldukça önem arz etmektedir (Constable, 2008: 23).

Okul sosyal hizmeti, sosyal hizmet disiplininin özel ve önemli alanlarından biri olduğu gibi sosyal hizmet uzmanları okulun var olan sistemine de kendine has bilgi, beceri ve tecrübelerini de sunmaktadır. Okul sosyal hizmet uzmanlarının okulun diğer disiplin elemanlarından ayıran en önemli konu ise okulun akademik görevini gerçekleştirme çerçevesinde ev, okul, çevre ve toplum ilişkilerini de güçlendirmeyi amaçlamalarıdır (Özkan ve Selcik, 2016: 432).

Okul, kriz zamanlarında, sıkıntılı yaşandığında, çocuklara erişmek, müdahale edebilmek, psikolojik ve sosyal desteğin sağlanabildiği en önemli yerlerdendir. Bu aynı zamanda riskli olana bir çevrede çocukların korunması adına oldukça değerli bir adımdır. Mesleki işbirliği yoluyla çocukların maruz kaldığı risk faktörlerini ve sorunları belirlemek ve çocukların akademik başarılarını da artırmak amacı ile okul içerisinde farklı etkinlikler faaliyetler, programlar ve seminerler düzenlenerek çocukların koruyucu ve destekleyici yönde oldukça olumlu etkileyeceği vurgulanmaktadır. Bu durum da okul sosyal hizmet uzmanlarının işini de kolaylaştırmak anlamına da gelebilmektedir (Duman ve Snoubar, 2016: 291-292).

1. 3. Okul Sosyal Hizmetinin Tarihsel Gelişimi

Okul sosyal hizmeti 1907-1908 eğitim-öğretim yılında başlamış ve aynı zamanda New York, Boston, Chicago, New Haven, Hartford ve Connecticut'da kurulmuştur. Başlangıçta okul sosyal hizmet uzmanları ev ziyaretçileri, "ziyaretçi öğretmen" (visitingteacher) projesi olarak başlamış ve yeni göçmenlerin savunuculuğu, düşük sosyoekonomik sınıfa mensup aileler ve dezavantajlılar için eşitlik ve adalet konusunda refah çalışanları, madde bağımlılığı ve AIDS'li olan aile bireyleri için çalışmaları ile devam etmiştir. 1943'te Ulusal Ziyaretçi Öğretmenler Birliği (NAVT) Amerikan Okul Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği (AASSW)'ne dönüşmüştür. Bu beklenmedik ve kapsamlı süreç toplumun cesaretlendirilmesi ve okul sosyal hizmet servislerinin gittikçe yaygınlaşmıştır. (<https://prezi.com/jcg8omeyv6cx/okul-sosyal-hizmeti/>; <http://okulsosyalhizmeti.org/index.php/okul-sosyal-hizmeti-tarihcesi/>).

Bu tarihten itibaren okul sosyal hizmetinin mesleki kapsam ve uygulamaları, Amerikan Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği tarafından 1978'de yapılan bazı değişiklikler ile de 1992'de yeniden düzenlenmiştir. Sosyal hizmet uzmanı, okulda eğitim personellerinin bir üyesi olarak kabul edilmektedir. Okul sosyal hizmet uzmanları, öğretmenler, yöneticiler, psikolojik danışmanlar, psikologlar ve ailelerle öğrencileri okulda karşılaştıkları her türlü problemlerin üstesinde gelebilmek için birlikte hareket etmektedirler. (Özbesler ve Duyan, 2009: 21). Ülkemizde ise; özellikle 1983 yılında Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda, okullarda rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin "Okul Sosyal Hizmeti" adı altında psikolog, hekim, rehberlik ve psikolojik danışman ve sosyal hizmet uzmanından kurulu bir ekip tarafından verilmesi yönünde hazırlık yapılması öngörülmüştür (Duman, 2000: 49).

Bu adımlar ile birlikte 2016 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın hazırladığı "Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi ve Eylem Planı"na göre 2016'ya kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullarda, "sosyal hizmet birimleri" kurulacak. Benzeri ABD'de de olan sosyal hizmet birimleri yoluyla okullarda "şiddete eğilim" konusunda risk altında bulunan çocuklar tespit edilerek, ailelerle ortak çalışmalar yapılacak. Sosyal hizmet uzmanı, sosyal çalışmacı, psikolog ve sosyologlar görevlendirileceği birimler rehberlik öğretmenleri ve okul aile birlikleriyle de koordineli bir şekilde çalışacak (<http://www.aksam.com.tr/guncel/okullara-abd-modeli-sosyal-hizmet-sistemi/haber-287196>). Oldukça önemli kararlar alınmış görünmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

4.1. Araştırmanın Genel Çerçevesi

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, önemi, modeli, çalışmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi konularında gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

4. 2. Araştırmanın Konusu

Çocuklar okullarda sadece bilimsel bilgileri öğrenmemekte aynı zamanda bedensel, ruhsal ve sosyal gelişimlerini de tamamlamaktadır. Okul bireylerin sosyalleşmesi açısından önemli bir kurumdur. Bunun yanı sıra çocuklar okullarda bazı kural ve yönetmeliklere karşı sorumludurlar. Bazı çocuklar bu kurallara uyum konusunda sıkıntı yaşayabilmektedirler.

Özellikle farklı demografik özelliğe sahip ailelerde eğitime bakış açıları, eğitim düzeyleri, sosyoekonomik durum, çevre ve kültürel gibi birçok etken eğitim öğretimin önünde engel olmaktadır.

Aile katılımını engelleyen etmenlerin belirlenmesi ve okul sosyal hizmetinin aktif hale gelmesine yönelik gereksinim bu araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

4. 3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile dezavantajlı bireylerin bilgisine doğrudan sahip olan öğretmenlerin, okullarda bir sosyal hizmet uzmanına bakış açıları öğrenilmeye çalışılmış, okul sosyal hizmet uzmanı ihtiyacının olup olmadığı tespit etmeye çalışmaktır.

4. 4. Araştırmanın Önemi

Yapılan araştırmalar sonucu okullarda sosyal hizmet uzmanı ihtiyacının olduğunu ve bu ihtiyacın giderilmesinde en büyük rol Milli Eğitim Bakanlığının bir an önce okul sosyal hizmeti projesini gerçekleştirilmesinden geçmektedir. Bu bağlamda anne-baba, öğretmen, okul sosyal hizmet uzmanının ve okul idaresinin birlikte çalışması gerekliliği oldukça önemlidir. Bu araştırma sonucundan okul sosyal hizmetinin gerekli ve önemli olduğu anlaşılmıştır.

4. 5. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın çalışma evrenini Konya Selçuklu İlçesinin Bosna Hersek mahallesinde devlet okullarında çalışan öğretmenlerdir. Örnekleme ise Bosna Hersek mahallesindeki Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı devlet

okulları olan; Aliya İzzet Begoviç İmam Hatip Ortaokulu, Bosna Hersek İmam Hatip Lisesi ve Necip Fazıl Kısakürek Ortaokulunda çalışan 139 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma deseninden yararlanılarak derinlemesine görüşme/mülakat yapma modelinden faydalanmıştır.

4. 6. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile derinlemesine görüşme/mülakata yapılarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu oluşturulurken uzman ve öğretmenlerin görüşleri alınmış ve onlara danışılmış gereken düzeltmeler yapıldıktan sonra veriler toplanmıştır. Formdaki ilk üç soru demografik bilgiye yöneliktir ve son sorular ise okullarda karşılaşılan sorunlar, sorunlu bireyler gibi önemli sorunların tespiti hakkında bilgi alma ile sosyal hizmetin okullardaki eksiklikleri olup olmamayı belirlemek ve okullarda onlara ihtiyaç var mı gibi sorulardan oluşmaktadır. Yapılan analizler tablolara sayı (n) ve yüzde (%) olarak yansıtılmış ve yorumlanmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin "Cinsiyet" Dağılımları

Kadın (n-%)	Erkek (n-%)
67-%42.13	72-%45.28

Tablo 1'de de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların %42.13'ü kadın, %45.28'i ise erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Mesleki Tecrübelerinin (Yıl Olarak) Analizi

Çalışma Yılı	Erkek (n-%)	Kadın (n-%)
1-5	6-%3.77	14-%8.80
6-10	19-%11.94	17-%10.69
11-15	19-%11.94	18-%11.32
16-20	16-%10.06	16-%10.06
21+	9-%5.66	5-%3.14

Tablo 2'de de görüldüğü üzere çalışmaya katılanların çalışma yıllarına bakıldığında; erkeklerin büyük çoğunluğu %11.94'ü ve kadınların da büyük çoğunluğu %10.69 ile %11.32'si 6 ile 15 yıl arası mesleki tecrübeye sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin "Karşılaştıkları ve/veya Karşılaşmadıkları Genel Sorunların" Analizi

Genel Sorunlar	Karşılaşanlar (n-%)	Karşılaşmayanlar (n-%)
Madde bağımlısı öğrenci	72-%45.28	67-%42.13
İletişim ve uyum sorunu yaşayan öğrenci	137-%86.16	2-%1.25
Psikolojik sorunlu aile ve öğrenci	130-%81.76	2-%5.66
Ailevi ve sosyo-ekonomik sorunları olan bir öğrenci	137-%86.16	2-%1.25
Her türlü şiddete maruz kalmış öğrenci	113-%71.06	26-%16.35
Sağlıklı yönlendirilmediği için enerjisini olumsuz yönde harcayan öğrenci	134-%84.27	5-%3.14

Tablo 3'te görüldüğü üzere; çalışmaya katılanların %45.28'i mesleki hayatında "madde bağımlısı öğrenci" ile karşılaştığını, %42.13'ü ise karşılaşmadığını dile getirmişlerdir. Araştırmaya katılanların %81.76'sı "psikolojik sorunlu aile ve öğrenci" ile karşılaştıkları, 5.66'sı ise karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların %86.16'sı "Ailevi ve sosyo-ekonomik sorunları olan bir öğrenci" ile karşılaştıkları, %1.25'i ise karşılaşmadıkları tespiti yapılmıştır. Çalışmaya katılanların %71.06'sı "Her türlü şiddete maruz kalmış öğrenci" ile karşılaştıkları, %16.35'i ise karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Araştırma kapsamındaki katılımcıların %84.27'si "Sağlıklı yönlendirilmediği için enerjisini olumsuz yönde harcayan öğrenci" profili ile karşıladıklarını, %3.17'si ise böyle bir öğrenci profili ile karşılaşmadıklarını beyan etmişlerdir. Bu analizlere bakıldığında katılımcıların ekseri çoğunluğunu mesleki hayatlarında aile ve öğrenci bakımından büyük problemlerle karşılaştıkları saptanmıştır.

Tablo 4: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin «Okullarda Karşılaştıkları Sorunların Sıralanması Durumları» Analizi

Öncelik	Başlıca Sorunların Tespiti
---------	----------------------------

sıralaması	
1.	Zararlı alışkanlıkların edinilmesi.
2.	Okul içinde iletişim ve uyum sorunları yaşanması.
3.	Arkadaş ve çevre (ortam) seçimine dikkat edilmemesi.
4.	Ailesel ve sosyo-ekonomik sorunlar nedeniyle duygusal ve sosyal yoksunluk içinde olanlar.
5.	Şiddet ve davranış problemleri sergileyen öğrenci.

Tablo 4'te de görüldüğü gibi çalışmaya katılanların okullarda karşılaştıkları sorunların en başından "zararlı alışkanlıkların edinilmesi" olarak belirtilmiştir. ikinci sırada ise "okul içinde iletişim ve uyum sorunlarının yaşanması", üçüncü sırada ise "arkadaş ve çevre seçimine dikkat edilmemesi", dördüncü sırada ise "ailesel ve sosyo-ekonomik sorunlar nedeniyle duygusal ve sosyal yoksunluk içinde olmaları" ve son olarak ise "şiddet ve davranış problemleri sergileyen öğrenciler" olarak bir önem sıralaması tespiti yapılmıştır.

Tablo 5: Araştırmaya katılan Öğretmenlerin "Çözüm Önerileri" Analizi

Çözüm Önerileri	Katılanlar (n-%)
Davranış bozukluğu yaşayan öğrenciler için okul sosyal hizmet biriminin aktifleştirilmesi.	128-%80.50
Öğrencilerin iyilik halleri için geliştirici yöntemler izlenerek okul sosyal hizmet uzmanlarının çalıştırılması.	128-%80.50
Öğrencilerin akademik başarılarının artırabilmesi amacıyla ailelere gerekli eğitimlerin verilmesi ve aileler ile sürekli işbirliğinde bulunması için okul sosyal hizmet biriminin bulunması gereklidir.	128-%80.50
Koruyucu, önleyici ve rehabilite edici sosyal inceleme ve değerlendirme yapmak için okul sosyal hizmet biriminin açılması.	128-%80.50
Çocuk-Aile-Okul-Rehberlik Servisi ve Okul Sosyal Hizmet Uzmanının katılımı ile sağlıklı işbirliği içerisinde olmak ve çözüm yollarını bulunabilinmelidir.	128-%80.50

Tablo 5'te görüldüğü üzere katılımcıların %80.50'si oku-aile-öğrenci merkezli bütün sorunların çözümü konusunda yaptıkları önerilerinin hepsinde de okul sosyal hizmet biriminin eksikliğine dikkat çekmişlerdir ve çözüm önerilerinin hepsinde okul sosyal hizmet uzmanının da bu sorunların çözümü konusunda büyük bir rol oynayabileceğine dikkatleri çekmişlerdir. Katılımcıların %11.91'i ise okullardaki bireysel ya da toplumsal sorunların çözümünde okul sosyal hizmet uzmanının çözebileceği bir konu olmadığını ve dolayısıyla okul sosyal hizmetin aktif olup olmaması her hangi bir şey ifade etmeyeceğini dile getirmişlerdir.

6. ARAŞTIRMANIN SONUÇ VE ÖNERİLERİ

Bu çalışmada okullarda bulunan öğretmenlerin okul sosyal hizmetine olan bakış açıları öğrenilmeye çalışılmış ve okul sosyal hizmetinin eksikliği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Okullar düzeye göre farklı seçilmiş iki ortaokul, bir lisenin öğretmenleri olarak belirlenmiştir. Öğretmenler, madde kullanan, şiddet görmüş, iletişim problemi yaşayan, psikolojik problemi olan öğrenci ile karşılaşmış ve bunun sonucunda da okul sosyal hizmet uzmanı (çalışmacı) ihtiyacının olduğunu dile getirmişlerdir.

Çalışma sonucunda katılımcıların %80.50'si okullarda çevre, arkadaş, sosyal, ekonomik, göç ve kültürel kaynaklı sorunların üstesinde gelebilmesi açısından okul sosyal hizmet uzmanının gerekliliği konusunda görüş belirtmişlerdir ve okullarda sosyal hizmete olan ihtiyaç elde edilen bulgular doğrultusunda önemli görülmüş ve eksikliği ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerle yapılan kişisel görüşmede çocuğun okul başarısını arttırmak için aile desteğinin mutlaka olması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca çocukların gelişimi açısından ailelerin mutlaka çocuk yetiştirme konusunda eğitilmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bu da aile eğitiminin gerekli olduğunu açıklamaktadır.

Bir öğretmenin öğrencilere hem kaliteli eğitim vermeye çalışması, hem öğrencinin kazanım elde etmesi için müfredatta bulunun bilgileri öğretmeye çalışması bunun yanı sıra öğrencinin gerek bireysel gerekse ailevi nedenle gösterdiği problemleri tek başına çözmeye çalışmasının mümkün olmadığı kabul edilmelidir.

Çalışma kapsamındaki katılımcıların hepsi okullardaki öncelik sorunu olarak "öğrencilerin zararlı alışkanlıkların edinmesi" fikrini belirtmişlerdir. Katılımcıların %45'i meslek hayatları boyunca "madde bağımlısı bir öğrenci (tütün ve alkol dahil)" ile karşılaştığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %86.16'sı "İletişim ve uyum sorunu olan bir öğrenci" ve "ailevi ve ekonomik problem yaşayan öğrenci" karşılaştığı sonucu elde edilmiştir.

Verilerden yola çıkarak bakıldığında hemen hemen bütün katılımcılar sorunlu bir öğrenci ile karşılaşmış ve okul sosyal hizmetine olan ihtiyaç ortaya çıkmıştır sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim, bireyin hayatı boyunca ailede başlamakta ve okullarda devam etmektedir. Dolayısıyla çocukların psikososyal gelişimlerinin tamamlanması ve akademik başarının artırabilmesi için aile ve okul işbirliğinin çok önemli olduğu bir gerçektir. Okuldaki eğitimin evde de devam ettirilmesi iyi olan davranışın pekiştirilmesi açısından gerekli ve değerli olduğu görülmektedir.

Artık okul başarısının ve sağlıklı gelişimin artması için ailenin de eğitime dahil edilmesi günümüzde geçerlilik kazanmaya başlamıştır. Ailenin eğitime katılması okula gelmesi demek değil evde çocuğu ile kaliteli zaman geçirmesi anlamı taşımaktadır. Ailenin çocuğu ile geçirdiği kaliteli zaman sadece öğrenciyi değil ebeveyni ve öğretmeni de güçlendirmektedir.

Özellikle kaynaştırma eğitimini almak zorunda olan öğrencinin ailesi bakımında okul sosyal hizmet biriminin önemeli olduğu kanısına varılmaktadır. Böyle bir durumda aile ne yapacağını bilememekte ve yalnız kalmaktadır. Tam da bu noktada aileye destek olacak kişi bir okul sosyal hizmet uzmanının (çalışmacısı) olması zorlukları kolaylaştıracağı düşünülmektedir. Okul sosyal hizmet uzmanı (çalışmacısı), idare ve rehber öğretmenin işbirliği içinde çalışması çocuğu tekrar okula kazandırılması konusunda çok değerli görülmektedir. Okul sosyal hizmet uzmanı (çalışmacı) okullarda disiplinler arası işbirliği ile kaynaştırma eğitimi uygulayarak öğrenciyi okul oryantasyonu sağlanmalı, okula ve çevreye uyumu gerçekleştirilmesinde oldukça büyük rol oynayacağı değerlendirilmektedir.

Okullarda sosyal hizmet uzmanının (çalışmacının) olması aile ve okul arasında bir köprü görevi göreceği için okul sosyal hizmetinin önemi bir kez daha bu araştırma sonucunda ortaya koyulmuştur.

Okullarda görev yapan rehber öğretmenler bireylere yönelik problemleri gidermekle ilgilenirken, aileleri ile görüşmelerde de bazı ailenin duyarsız ve ilgisiz olması, öğretmenler olan problemlerin üstesinde gelememeleri krize müdahale konusunda yalnız kalmaları onları yetersiz ve etkisiz kılabilir. Bundan dolayı; okul sosyal hizmet uzmanının problemlerin çözüm noktasında oldukça yardımcı olunacağı düşünülmektedir. Çünkü sosyal değişim ancak birlikte hareket edilince gerçekleştirilebilir.

Okul sosyal hizmet uzmanlarının (çalışmacının) ve psikolojik danışma ve rehber öğretmenlerinin görev tanımlamaları yapılmalı ve okul sosyal hizmeti disiplini devreye girilmesinde oldukça faydalı olunacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- AYKARA, Ashiyan (2010). *Kaynaştırma Eğitimi Sürecindeki Bedensel Engelli Öğrencilerin Sosyal Uyumlarını Etkileyen Etmenler ve Okul Sosyal Hizmeti*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CONSTABLE, Robert (2008). "The Role of the Social Worker, School School Work Practice, Policy and Research", *Section 1: History and General Perspectives on Social Work*, Chapter1:3-29, Lyceum boks inc.
- DUMAN, Nurdan; (2000). *Ankara Liselerinde Çeteye Katılma Potansiyeli Olan Öğrenci Grupları ve Okul Sosyal Hizmeti*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DUMAN, Nurdan ve SNOUBAR, Yaser (2016). "Importance of School Social Work in War and Conflicts Zone", *European Journal of Social Sciences Education and Research*, S. 2, s. 191- 194.
- DUPPER, David. R. (2013), *Okul Sosyal Hizmeti Etkin Uygulamalar İçin Beceri ve Müdahaleler*, Çev., Yasemin Özkan, Elif Gökçeşlan Çiftçi, İstanbul: Kapital Yayınları.
- <http://www.aksam.com.tr/guncel/okullara-abd-modeli-sosyal-hizmet-sistemi/haber-287196>. Erişim tarihi, 12 Temmuz 2017.
- <https://prezi.com/jcg8omeyv6cx/okul-sosyal-hizmeti/>, Erişim tarihi, 10 Temmuz 2017.
- KILIÇ, Esra ve ÖZKAN, Yasemin (2014). "Çocuk ve Aile Odaklı Sorunların Çözümünde Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının Önemi: Uzmanların Çocuk ve Ailelerle Çalışmada Sahip Oldukları Beceriler", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.18, s. 397-412.
- KUT, Sema (1998). *Sosyal Hizmet Mesleği: Nitelikleri, Temel Unsurları, Müdahale Yöntemleri*. Ankara.
- ÖZBESLER, Cengiz ve DUĞAN, Veli (2009). "Okul Ortamlarında Sosyal Hizmet", *Eğitim ve Bilim Dergisi*, S. 154, s. 17-25.
- ÖZKAN, Yasemin ve SELCİK, Ozan (2016). "Klinik Çalışmadan Sosyal Politikaya: Okul Sosyal Hizmet Uzmanlarının Roller ve Sorumlulukları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.46, s. 431-37.
- TEASLEY, Martell (2004). "School Social Workers and Urban Education Reform with African American Children and Youth: Realities, Advocacy, and Strategies for Change", *The School Community Journal*, S. 14, s.19-39.
- YAPICI, Şenay (2010). "Türk Toplumunda Aile ve Eğitim İlişkisi", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 4, s. 1546-1570.
- YEŞİLYAPRAK, Binnur (2006). "Eğitim Fakültelerinin Topluma Hizmet Bağlamında Eğitim Kurumlarına Katkısı", *Eğitim Bilimleri Bakışı Açısıyla Eğitim Fakülteleri ve Topluma Hizmet İşlevi Çalıştayı*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s. 15-30.